

Model odpowiedzi i schemat oceniania – Arkusz II, temat 1.

Temat 1. **Stwórca i jego dzieło.** Analizując *Hymn* Jana Kochanowskiego i fragment hymnu *Święty Boże* Jana Kasprowicza, porównaj sposoby przedstawienia Boga, świata i człowieka.

I ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 22 punkty)

	Punkty
1. Rozpoznanie zasady zestawienia tekstów , np. ▪ ten sam adresat (Bóg), bezpośrednio przywołany poprzez apostrofę ▪ odmienna sytuacja wypowiedzania: podmiot liryczny, zbiorowy (l. mn.; <i>czego chcesz od <u>nas</u>, wyznawamy, chowaj <u>nas</u>...</i>; podmiot liryczny (l. poj.; <i>stań się tak lichy jak <u>ja</u>, duszę <u>moją</u>, oczy <u>moje</u>)</i> ▪ odmienna postawa wobec Boga (podziw i wdzięczność; ton gniewu, bluźnierstwo)	0 – 2
2. Przedstawienie obrazu Stwórcy w <i>Hymnie</i> , np. ▪ władca wszystkiego: całego świata i wszelkiego stworzenia ▪ artysta, kreator niezwykłego dzieła ▪ król wszechmogący i wszechobecny ▪ pan hojny i dobry ▪ Stwórca kochający swe dzieło ▪ Bóg zainteresowany losem świata i człowieka ▪ opiekun troszczący się o dostatni byt	0 – 2
3. Przedstawienie obrazu Stwórcy w hymnie <i>Święty Boże</i> , np. ▪ siła najwyższa rządząca światem ▪ pan potężny, mający ogromną moc ▪ władca daleki i niedostępny ▪ Stwórca obojętny i nieczuły na ludzkie nieszczęście i cierpienie	0 – 2
4. Rozpoznanie wizji świata stworzonego przez Boga (<i>Hymn</i> J. Kochanowskiego), np. ▪ harmonijny i uporządkowany ▪ dobry i piękny ▪ mający sens i cel ▪ bogaty, różnorodny ▪ przeznaczony dla (dany) człowieka, będący źródłem jego szczęścia	0 – 2
5. Rozpoznanie wizji świata stworzonego przez Boga (<i>Święty Boże</i> J. Kasprowicza), np. ▪ chaotyczny, zmierzający do zagłady ▪ przygnębiający ▪ pozostawiony samemu sobie, bez opieki i zainteresowania Boga ▪ przeznaczony dla człowieka, będący źródłem jego dramatu	0 – 2
6. Określenie postawy człowieka wobec świata i Boga w <i>Hymnie</i> J. Kochanowskiego, np. ▪ postawa renesansowej afirmacji życia, świata i człowieka ▪ życie na świecie stworzonym przez Boga źródłem szczęścia i radości ▪ wdzięczność	0 – 2
7. Określenie postawy człowieka wobec świata i Boga w hymnie <i>Święty Boże</i> J. Kasprowicza, np.:	0 – 2

- gniew i bunt
- oskarżenie Boga o zło panujące na świecie
- świadomość porzucenia i zapomnienia
- 8. Określenie **struktury artystycznej** *Hymnu* J. Kochanowskiego, np.
  - wersyfikacja, np. wiersz sylabiczny, regularny, rymy
  - środki artystyczne, np. apostrofa, anafory, pytania retoryczne, epitety, peryfrazy
  - kontynuacja tradycji hymnicznej
  - postawa podmiotu mówiącego typowa dla epoki, np. obiektywizm, dystans, szacunek
- 9. Określenie **struktury artystycznej** hymnu *Święty Boże* J. Kasprowicza, np.
  - wersyfikacja, np. wiersz wolny emocjonalny, nieregularny, rymy
  - środki artystyczne, np. apostrofy, anafory, peryfrazy, wykrzyknienia, symbole, słownictwo w funkcji ekspresyjnej
  - postawa podmiotu mówiącego typowa dla epoki, np. subiektywizm, brak dystansu, ton bluźnierczy, ironia
  - „przełamywanie wzorca” gatunkowego hymnu
- 10. Sformułowanie **pełnego** wniosku, np.
  - określenie podobieństwa między obrazami Boga i świata
  - wyjaśnienie różnic, np. wskazanie indywidualnego wymiaru „wzduchnięcia się z Bogiem” Kasprowicza oraz uniwersalnej wymowy postawy Kochanowskiego
  - uzasadnienie różnic kontekstem epoki, ewentualnie kontekstem biograficznym
  - wskazanie renesansowego optymizmu i młodopolskiego pesymizmu wynikających z filozofii epok
- 11. Sformułowanie wniosku **częściowego**, np.
  - odmienna wizja Boga, świata i człowieka
  - uzasadnienie różnic: wykorzystanie wiedzy o epokach
- 12. Podjęcie **próby** wnioskowania, np.
  - dwie różne wizje Boga i świata

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 3 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 3
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 3 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 3
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 10 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 10

- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 7
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia. 4

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia;
poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia);
na ogół poprawna interpunkcja. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0-4

Model odpowiedzi i schemat oceniania – Arkusz II, temat 2.

Temat 2: **Jednostka w świecie ograniczeń.** Analizując zachowania bohaterów zwierzęcych oraz ukształtowanie językowe podanego fragmentu, odczytaj metaforyczny sens sceny i jej związek z przesłaniem powieści Zofii Nałkowskiej *Granica*.

I Rozwinięcie tematu (maksymalnie 22 punktów)

<i>Rozpoznanie sytuacji bohaterów zwierzęcych</i>	Punktacja
1. Sytuacja i zachowanie Fitka, np. ▪ pies podwórzowy ▪ ograniczenie przestrzeni życiowej (buda, linia drutu, niewola) ▪ każdorazowe bolesne rozpoznawanie kresu własnych, życiowych możliwości (nieświadomy własnych ograniczeń) ▪ monotonia, jałowość egzystencji ▪ wrogie nastawienie do obcych, nieufność ▪ zapominanie o ograniczeniu, jakim jest łańcuch ▪ zaspokojenie głodu dające poczucie szczęścia, okazuje wdzięczność ▪ przejawy krótkotrwałej radości podczas zabawy z Lulu	0 – 4
2. Sytuacja i zachowanie Lulu, np. ▪ pies domowy nie doświadczający ograniczeń ▪ zabawy z Fitkiem przejawem kaprysu ▪ zachowywanie dystansu ▪ poczucie przynależnej mu niezależności i swobody ▪ ignorowanie potrzeb Fitka	0 – 4
3. Odczytanie zachowania innych bohaterów (ludzi) na sytuację psa, np. ▪ brak zrozumienia sytuacji psa przez innych (pies podwórzowy ma pilnować obejścia, pogodził się ze swoim losem, najlepiej jest mu na łańcuchu)	0 – 1
4. Odczytanie metaforycznych sensów tekstu i ich związku z problematyką powieści, np. ▪ usytuowanie sceny w początkowej części powieści zapowiedzią problematyki utworu ▪ Fitek nie może przekroczyć granicy, podobnie jak bohaterowie powieści ▪ sytuacja Fitka ilustracją losu ludzi z nizin społecznych – metaforą postaw ludzi ograniczonych w swojej wolności ▪ sytuacja Lulu metaforą postaw ludzi wolnych ▪ symbolika drutu, łańcucha (ograniczenia zdeterminowane przynależnością)	0 – 4
5. Charakterystyka ukształtowania językowego fragmentu, np. ▪ realistyczny opis bohaterów zwierzęcych ▪ słownictwo akcentujące monotonię życia (np. <i>obojętnie, nieruchomo, apatycznie, jednostajne, jałowe</i>; epitety – <i>znudzony, tęskny, rozpaczający, błagalne jęki, skowytliwe szczeknięcia, gniew daremny</i>) ▪ wyliczenie czasowników wskazujące na beznadziejność losu (np. <i>leżał, szukał, drapał się, rozglądał, węszył, czołgał się, pelzał, wydłużał się, kurczył</i>) ▪ kontrast – porównania z losem innych (np. Fitek nie podnosił nogi jak psy szczęśliwe) ▪ językowe zróżnicowanie wypowiedzi – słownictwo i składnia nacechowane emocjonalnie (p. Cecylii, Elżbiety, p. Posztraskiej)	0 – 4
6. Wyjaśnienie związku analizowanej sceny z przesłaniem powieści ▪ nieprzekraczalność granic między bohaterami zwierzęcymi, zapowiada obecność wielu ograniczeń (podobne relacje w stosunkach społecznych)	0 – 1
7. Sformułowanie wniosku pełnego , np. ▪ los jednostki zdeterminowany rolą społeczną ▪ niemożność przełamania ograniczeń (np. biologicznych, społecznych, poznawczych, wpisanych w naturę człowieka i relacje społeczne)	4
8. Sformułowanie wniosku częściowego , np.	

- zachodzi związek między światem ludzi a światem zwierząt 2
- świat zwierząt metaforą stosunków międzyludzkich
- 9. Podjęcie próby podsumowania, np. 1
- granice występujące między światem Fitka i Lulu są odzwierciedleniem granic między ludźmi, bohaterami powieści

VII. KOMPOZYCJA (maksymalnie 3 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 3
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VIII. STYL (maksymalnie 3 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 3
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IX. JĘZYK (maksymalnie 10 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 10
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 7
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia. 4

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

X. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

XI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0-4